

**2012
(հինգսասփոփում)**

Մինչև
աշխարհի հերթական վերջը
կղիմանամ
ցավերիս
հիվանդություններիս
տղամարդավարի կտանեմ
չժիշտում
չխմելու
չեմ ել տրտնջա
որ աստվածային մարմինս
Վերածվում է
պես-պես դեղերի գերեզմանոցի

ԴԺՎԱՐԾ
ԴԺՎԱՐԾ հետոն է

***
Այս կողմանային աշխարհում
խիստ ոգեղեն
աստվածային ժամանցերից զատ
պետք է որ
հեռուստացուց դիտելու
ընթերցելու
գոնե շահմատ խաղալու
պահեր լինեն

Գարուն

Երկինք
կապուտ-կապուտ
պայծառ-պայծառ

ճախրող
ինքնամոռաց ցելոֆոնէ տոպրակները
ոչ թե համբարձվել են
քաղաքի արքանցությոց
ոչ թե ինքնաթիրի փխխուկ են
այլ չվերադարձ թռչունների
հոգեհանգիստ

***
Ներում եմ բիծա շանը
եզին համզելու համար
գուցեմ վերջին անգամ
հաշաց և ատամ գցեց

Վելվետէ
Նոր շալվարս եր ափսոս

***
Յոյժ տարի առաջ
մազերս սաստիկ խիստ էին առատ
և բավականին պղնձածովլ

թեպետու չեմ փորձել
բայց կարող էի
օրերով օդից կախվել

հիմա
անդառնալիորեն

մազերս թափվում են

ողբերգություն չեմ սարբում
ճաղատս թաքցնելու համար
խնդալու բաներ չեմ մոգոնում

խուզել եմ գլուխս
և հաճելիորեն նսանվում եմ
բուդրայականի

***
Չուր են շանքերս
չի համոզվում կիսն

աճեցրածը բանան չէ
այլ ինչ-որ մի բույս

ԿԵՐՊԱՓՈԽՈՒԿՆԵՐ

Ամիսցելի կոշտուկներ
Եթե
տրոյական պատերազմից առաջ
Աքիլեսը
իմ կոշիկներից
հազած լիներ

***
Դարերի ընթացքում
քարը
մաշվել փոքրացել է

և աստվածները
ավելի դաժանորեն
պատժեցին Սիզիոսին

ուղարկեցին Գյումրի
ասֆալտելու

***
Կենտավրոս Զիրոնը
չէր դիմանում ցավերին
Դերակեսը պատահաբար
թռւավոր նետով
նրան վիրավորել էր

և Զիրոնը
հրաժարվեց անմահությունից
ոչ թե հանուն Պրոտերևսի
այլ
քանի որ մեկ տարի
նա դասավանդեց
մեր դպրոցում

***
Մակույկավար Զարոնը
ահաերեկված էր
գործազուրկ լինելու
միտքը դժոխային է

ճար չունի
Երթուղու համար
հարկ պետք է վճարի
բաղաբաւետարան

***
Օ սիրտն իմ՝ բազմանենյականոց
հանրակացարան,
ու ամեն թռչուն բոյն ունի այնտեղ,
ու ամեն անցորդ՝ մի բաժակ թեյ...
Դու, թռղած դուռը, պատուհանով եկար,
թռղած բաց փեղկը՝ ապակին
կոտրեցիր ու մտար:
Տունը սարսոաց.
ոչ ոք այնպես քնքշորեն
սառը մատներով չէր ծանկուտել իրեն,
տունը փակեց աչքերը,
որ իրեն ոչ ոք չտեսնի,
ու սիրեց քեզ մտքում, սիրեց:
Կոտրված ապակիները մեկիկ-մեկիկ
հավաքեցիր
(հազար բորիկ մոլորված մարդ է
անցնում այդ տեղերով):
Ձեռքերդ սառն էին դանակի պես,
կոկորդիս հպված դանակի՝
գիշերային գողի:
Տունը փակեց ականջները,
որ իր հոգոցները ոչ ոք չչի,
ու նետվեց կրակի մեջ.
թքած, թե մի քանի այրվածք կստանա:
խարույկի շորտ թռչուտող ամբոխից
դու

**Գևորգ
Թումանյան**

***
Չուր են
իմ առաջացրած երկրաշարժերը
ճայթեցրած փոթորիկները
ցունամիները հեղեղումները

չորացած արվակներ ու գետեր
ռադիոակտիվ թափուներով
նավարդետներով
աղտոտված ծովեր և օվկիանոսը
և ելի ելի ելի

քարբարոտ
և լեռնային մի երկի
նորաբաց դելֆինարիումում
Պումբոնը
այժմ
պահակ է աշխատում

***
Անորակ
քիմիախառն մթերքներից
Եսկուլապը
թեթևակի տկարացել էր

մեկ տարի
բոլոր բուժարաններում եղավ
հազար ու մի հիվանդությունների
անուններ լսեց

բժիշկների եզրակացությունը
նույն է
անխուսափելի մահ
հաշված օրերում

***
Ամեն անգամ
Երբ գորգոն Մերուկան
հեռուստացույցով դիտում է
համաշխարհային նորություններ
օճակարսերը
բիզ-բիզ են կանգնում

***
Երկարատև
դեգերուսերից հետո
Ողիսւար
իթակեի մաքսատան
մեկուսարանում է

փաստաթութեր չունի
Հոմերոսից մեջբերած վկայություններն
ել
հին հուսարենի պատճառով
չեն հասկանում

Հունաստանին տնանկներ
պետք չեն
Հունաստանը սնանկ երկիր է

***
Հանդիպում ենք
սրճարանում
շախմատ ենք խաղում
զրուցում պուզիայից
կանանցից
և ընդհանրապես լյանքից

իմում ենք սուրճ
կոնյակ
և ահավոր ծխում
ինքը
միմիայն արհեստական գլանակներ

հերոսական դրվագներ է պատմում
Բելերոֆոնտից
անեկդոտներ
Ապոլոնից մուսաներից

իմ կատակներից
գրվածքներից
զվարճանում է
սպիտակաթույր թևերով
թփթփացնում է ուսերիս
և պեգասավարի խրինչում

ասացիր՝ թե հայիսէն,
ականջներդ փակիր
ու իի շատ բաներ ասացիր
ծնկաչոք արձանիս առաջ կանգնած...

***
Ինձ մենակ թողեք
իմ ծակ շորերի
ու իմ չորացած ծաղիկների հետ:
Հողը, ասում են, հիշողություն է,
որ մոռացում է թարգմանվում
հեռու, մեռած մի լեզվով.
հող լցրեք վրաս
ու մենակ թողեք
այս մերկ ծառի հետ,
որ ծանկուտում է օդը վերսի,
օդը՝ ներս դանդաղ ողողող,
ինձ մենակ թողեք
կմախք-ծառի հետ
ու անհետացեք,
ցնեք օդի մեջ:
Հողը, ասում են, հիշողություն է,
որ տառապանք է
թարգմանվում ինչ-որ մեռած մի լեզվով.
օդից ձեռք քաշած մարդուկի համար
տառապելն ինչ է որ.
ինձ մենակ թողեք
չորացած դեղին ծաղիկների հետ:

Ռուզաննա Ռուկանյան

Մհեր Արշակյան

Լուս՝ Կարեն Անդրաշյանի

«Բառեր, որոնք չդարձան
բանաստեղծություն» շարքից
...թեզ չեմ կորցնելու,
բանզի թեզ որտեղ էլ կորցնեմ,
ինքով թեզ կգտնեմ...
Թեզ կողոպտելու եմ գոյից:

Ըսկուզի կեղև
...հոգիս էլ քչփորում-
ինչ-որ բան դուրս եկավ,
ձեռքիս մեջ խաղացի, գնդեցի,
ուզեցի դեն նետել:
Ոչ:
Լուցկու դատարկ տուփն այս էր,
ինչ ուզում էի...
Համացա, որ տուն ունեմ...

Պիզմայն
Օրինեցի և շինեցի զնանարս այս...
Դեմքը՝ լիբը,
դեմքից ներքև դեմքը՝ քիչ-քիչ...
Ես քահանա մի լալ, որիկ
չէ թե չուներ ծայն ժիր, ծայն՝ ծես.
և կատաղի հույս...

* * *
Արթնացա դիակառքի մեջ...
Յուշտակներին գիտեմ անունով՝
Յովիաննես, Պողոս, Եղիա ու Երսի վերը
ու երեխ նույնը
Նրանց իմանալիքն է՝ փողոց, ծին,
ինձ տուն բերելու Նրանց քայլերը՝
թափորից ու կառքից առանձին՝

կապույտի մեջ գծված, ինչպես
փակիւնան...

Դավելմունք
Դասնախող գոյւնի կապույտ խորթերում
առասպելներ են ներս ու դուրս ընկած,
և ոչինչ ոչինչ մատնում հեռուն՝
միով Հայրենիք և բանիկ՝ հանկարծ:

Դոգին միակ համեմունքն էր
Բարի...

***
Ես չեմ հասկանում Մարդու Որդուն,
բայց մարդուն իրը հասկանում եմ,
ապրում է, գրում է, մորթում
ու չի ձևանում Սատանի Ներ...

Մեռնում է մարդը, հերքում
անմահության ամեն խրոնիկա
ու միակ հետքը՝ թերթում՝
հերկա մոհիկան...

Մարդ էր, պոետ էր, քաղաքացի՝
մի սեր ավել սիրած կամ պակաս,
որ երեկ «Լիր»-ում խաղացի
որպես արքա և ի վերջո՞ փալաս:

Պոետիայի ժամ
Ժամը ձայնազորուկ,
աթոռները ձայնազորուկ,

լուսը ձայնազորուկ,
կոշիկները ձայնազորուկ,
թղթերը ձայնազորուկ,
ձեռքը ձայնազորուկ,
բառերը ձայնազորուկ,
լեզուն ձայնազորուկ...
Նրանք ծախահարում են,
ես՝ շորը քաշում,
այդպիսով իլացնելով
մեկ-մեկու...

* * *
Կարդալով բանաստեղծությունը և
զգալով սեփական մահկան աչքերից
թափվող
խլությունն արցունքների
աջ ու ձախ շարտվող
թռուցիկներից մի քիչ վերև...
Ել ավելի վերև...
Ճատ, շատ ավելի վերև...

Մետա
...ֆիզիկան հեռացել է աչքերիս միջից
ու ես չկամ բաց աչքերով...

Ըստ Ավագ Եփրեմյանի
Մենակ մնացիք բառատող չորսեր
սեր չարած սրտի սիրած այրերում,
վայ թե ետ դառնանք ու եռտոր խոսենք
ցպահանց սիրո հաջորդ ալելուն...

Նելլի Սահակյան

ԻՆՉԻ

Թեզ երկար սպասեց քո Նելլը՝ ում
ուսերիդ էր դնում և ժամերով ման
տախս պուրակում,
Թեզ երակար սպասեց քո Նելլը...
Ժամանակը փշրվեց երկու մասի.
Փշրվեց...
Ես վագեցի ետևից, բռնեցի ականջներից,
Պատին մեխնցի ու կանգնեցի մեջտեղում
Կանգնած սլաքների տակ...
Լոռվայրուն...
Ծոված մեջքով լոռվայրուն.
Թռող պահեմ լոռվայրուն՝ լակոնիկ
արցունքներով, գլխիկոր,
տաշված ճյուղի պես թռող
Պաշտեմ թեզ մինչև վերջ...
Նելլ անվանեցիր, երբ ծնվեցի. ինձ ուսերիդ
առամ, ես պաշտեցի թճա...
Լոռվայրուն... շարդված վզով լոռվայրուն...
Վազեմ, սուրճ եկեմ մեզ համար՝ ինչպես
դու էիր սիրում ասել՝ դաշը.
Ու իմեմ մենակ՝ իհշելով խոսքերդ՝ դեպի
Ներս շուր տված իհշողություններով,
Ություններով՝ ամեն տեսակի, սերի,
բնույթի ություններով՝ անդուր ինչպես
Արցունքները
Եվ ընդունելի ինչպես իրականությունը...
Ինչի՞ զնացիր...
Գնացիր վայրկյանի մեջ
Ու չես վերադառնա օրերիդ մեջ չապրված...
Թեզ երկար սպասեց քո Նելլը ...

Մերի Մկրտչյան

Ձեռի Յոմերոս Բալզակի

Ազրավ են խաղում երեխաները
գունատ քաղաքի անցավ խորշերում,
ես ձախ ականջս պատիդ եմ թողնում
ու թե ես դառնամ, անազք կլինեմ.
դու արթնացիր անկողնուց, անմարմին պապիկ,
քո շապիկները մեծ են իմ հագին,
չինձված արտերն անտեր կմասն,
լուսնային գիշերն՝ առանց գայլ ու սին.
Ես անսապետ ծի և հաջորդը չեմ
ու բարև չեմ գոռա թեզ՝ որպես թոռնիկ.
Իմ մեջ թեյ չկա շաբար լցնելու,
այստեղ չկա բառ. ինձ երկինը է պետք...
դու դարձար քաղաք, անզանգ պատարագ,
սա կայացած մահ է՝ անժամկետ վերջով
մենք մեզ չտեսանք մեր քայլերի չափ,
մենք ծեզ սիրեցինք պատասխանից շատ.
Ես անմազ քայլում եմ
վերջին գնացքի հակառակ ճամփով,
մինչ միջատներն անզամ շտապեցին չուշանալ
Նրանք գնում են, և դա
Երսի այլ կերպ լինել չեր կարող,
Նրանք գնում են,
Նրանք չգիտեն, որ եթե սպանվում են,
մենք միշտ սպանում ենք ոչ մի այլ ձևով
չկորցնելու համար,
որ թե նույնիսկ անձրև գա, երեխաներին
տուն կանչեն մայրերը,
դրանից մրտողների քանակը
չի պակասի հաստատ,
որովհետև չի պակասի,
մինչնույն է,
որովհետև այդպես էր նաև առաջ...
բայց սա միակ քաղաքն է ու պատարագ
օրորոցիդ մեջ կանգնած
դու հաց կեր, հաց կեր, ինդրում եմ
ալելուիա, ալելուիա...

Անսահմանափակ, հետոյ

-ես
հիշու՞մ ես, երբ
կանչ ազատութեան դաշտում
վագեցինք ու վագեցինք մինչեւ
տարածութեան ու ժամանակի վերջը,
եւ մետաղէ ցանկապատը գտնելով
խնդացինք նրա վրայ
ու թողեցինք անձրեւը լուայ այն
մինչեւ քամին փէցց, քշեց այն
ժանգուուած
ու մենք վագեցինք
դեպի անցեալն ու ապագան
չ' որ անձրեւը մեզ էլ լուաց
մինչեւ քամին փէցց, քշեց մեզ
սիրահարուած:

-դու
հիշու՞մ ես, երբ
մազնետոսֆերայում
ցատկրտցինք հետ առաջ հետ
լարերից, որ մեզ պահում էին
մարինետի պէս կապուած,
եւ եթե ուժ տայինք, փորձեինք,
համարեայ անհետացած կը
լինեինք
բայց միշտ կային արեւն ու
ձգողութիւնը
կիշնեինք նորից փորձելու
լուսադրուելու
հիւսիսափայլում
կրկնելու անցեալն ապագայում
չ' որ ինս ենք
ե- եւ հ+
ձգուած, հրուած, միասին,
հեռու
ընդմիշտ միասին
Ելեկորականացուած,
գրաւուած:

Նայիրի Ավանեսեանը
ամերիկահայ է, որ այժմ ապրում
է Հայաստանում: Աշխատում է
որպես լրագրող, սիրում է
ուսումնասիրել գրականութիւնն ու
գրել բանաստեղծութիւններ: Նա
Անն Արքը քաղաքի Միջիգան
Համալսարանում ուսաւել է
բաղարագիտութիւն: Տպագրուող
բանաստեղծութիւնները
բանագրով անցերեն են,
թարգմանութիւնը՝ հեղինակինը:

Նայիրի Ավանեսեան

Մայրաքաղաքի ու երկրի մշակութային կյանքում Երևանը գրքի համաշխարհային մայրաքաղաք 2012-ը շրջադարձային ու կարևոր իրադարձություն կդառնա: Կարվի հնարավոր

նոր տեխնոլոգիաներին վերաբերող հարցեր:

Կմեծարվեն գրադարանավարները՝ որպես նվիրյալ միջնորդներ գրողի ու ընթերցողների միջև: Այս ծրագրերը մշտապես փոփոխվող և արագ քայլերով ընթացող աշխարհի հետ գիտելիքների փոխանակման ասպարեզ և կապող օղակ կդառնա:

Յուցահանդեսների, սեմինարների և ֆիլմերի արեմիերաների միջոցով կլուսարաննեն կինոյի, երաժշտության և արվեստի բնագավառներին վերաբերող լավագույն գրքերը: Գրականության ու ազատ խորի նկատմամբ խորհրդային իշխանության 70 տարիների գրաքննության, արգելքների և տարուների վերացումից հետո 2012թ. գրքի տարին շրջադարձային նշանակություն կրնենա Հայաստանի և ընդ-

ամեն ինչ՝ մեծարելու գրքի կայացման բարդ շղթայի բոլոր մասնակիցներին՝ գրողին, քարգմանչին, հրատարակչին, գրադարանին և գնորդին: Մեր երկրի մշակութային հարուստ ժառանգությունը կմերկայացվի աշխարհի տարբեր երկրներից ժամանած հայտնի գրողներին և հրատարակչական բարգմանական նոր նախագծերի հարթակ կդառնա նշանական՝ հարստացնելով երկրի գրական կյանքը և ազգերի փոխադարձ ճանաչումը:

Հայաստանի ու աշխարհի լավագույն գրողների (որոնց թվում՝ գրականության Նորելյան մրցանակակիրների) և գրական հոչակ ունեցող սիրելի գրքերի քննարկումներին կմասնակցեն նաև ընթերցողներ՝ կենդանի կապ ստեղծելով գրքի ու ընթերցողի միջև: Տարվա ընթացքում միջազգային բազմաթիվ նախագծերի միջազգային ցուցահանդեսներ ու տոնավաճառներ Բարձրագույն, Գերմանիայում, Չինաստանում, Հունանդիայում, Ֆրանսիայում, Ռումինիայում, Լեհաստանում և այլուր) հայ գիրքը ներկայանալի ու ճանաչելի կդառնա աշխարհում:

Համաժողովների, սիմպոզիումների և ցուցահանդեսների ժամանակ կբնարկվեն հեղինակային իրավունքին, քարգմանական գործիքն, խոսքի ազտությանը և ժամանակակիցից գրականության իմբնախանության գրավականը:

Համաժողովների, սիմպոզիումների և ցուցահանդեսների ժամանակ կբնարկվեն հեղինակային իրավունքին, քարգմանական գործիքն, խոսքի ազտությանը և ժամանակակիցից գրականության իմբնախանության գրավականը:

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՆ ԸՆԹԵՐՈՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ՕԼԻՄՊԻԱԴԻ

Հայաստանի և Սփյուռքի 6-րդ դասարանցիները գերմանական մոդելով ընթերցանության օլիմպիադա կանցկացնեն:

«Անտարես» մելիս հոլդինի դեկավար Արևել Մարտիրոսյանի տեղակացմանը, մրցույթի կազմակերպմանը կմասնակցեն Հայաստանի մշակույթի, կրթության և գիտության նախարարությունները, Երևանի քաղաքապետարանը, Գրողների միությունը և Հայաստանի հրատարակչների ասոցիացիան: Մրցույթը նախատեսվում է սկսել ապրիլի 1-ին և ավարտել հաջորդ ուսումնական տարվա սկզբին: Մրցույթը գորգահեռաբար անցկացվելու է Սփյուռքի խոշոր քաղաքներում, հայերենով ընթերցանությունը խթանելու նպատակով: Երկու փուլերի հաղթողները կհանդիպեն սուպերեօրափակիչում:

Ժյուրին գնահատելու է սերն ընթերցանության նկատմամբ և ընդհանուր կարդացածությունը:

Մրցույթի դպրոցական փուլի հաղթողը PECO ընկերությունից ավոտմեքենայի կամ առողջության ապահովագրական պոլիս կստանա: Քաղաքային փուլի հաղթողը մրցանակ կստանա իր դպրոցի համար՝ գրադարանի համալրում:

ՀԱՐԵՆՑՅԱՆ ՏԱՐԻ

Այս տարի լրանում է հայ մեծ պոետ Եղիշե Զարենցի ծննդյան 115-ամյակը, գրական գործունեության 100-ամյակը. տարին հայտարարված է չարենցյան:

Միջոցառումների մեկնարկը տրվել է մարտի 13-ին՝ գրողի ծննդյան օրը: Հոբելյանական տարվա ընթացքում նախատեսված են չարենցյան ընթերցումներ դպրոցներում ու բուհերում, տուն-թանգարանում:

Հայաստանյան դպրոցներում կազմակերպելու են չարենցյան թեմաներով շարադրությունների մրցույթ, Արցախում անցկացվելու են չարենցյան օրեր:

Տարվա ընթացքում կազմակերպելու են նաև թեմատիկ ցուցահանդեսներ: Տուն-թանգարանում կազմակերպվելու է Զարենցի դիմանկարների ցուցահանդես, նաև գրքերի շնորհանդեսներ: Հրատարակվելու է

«Զարենց-115»գիրքը, որում նոր տեղեկություններ կան Զարենցի մասին, արանձին գրույկ է հրատարակվելու, որտեղ «Ես իմ անուշ Հայաստանի» բանաստեղծությունը ներկայացված է լինելու տարբեր լեզուներով (արդեն 26 լեզվով թարգմանված է): Թարգմանչ Սամվել Մկրտչյանի և ամերիկացի թարգմանչների գործակցությամբ անգերեն լեզվով ընտրանի է հրատարակվելու:

Միջոցառումների ավարտը նախատեսված է նոյեմբերի 27-ին՝ Եղիշե Զարենցի մահվան օրը, Արամ Խաչատրյան համերգասրահում կայանալիք համերգով:

Հայ հանձնարեղ պոետը ծնվել է 1897թ. Կարս քաղաքում, սովորել Կարսի ռեալական դպրոցում: 1916թ. միանում է հայ կամավորական շարժմանը և մեկնում ռազմաճակատ: Արևատյան Հայաստանում տեսնում է ցեղասպանության սարսահմերը, գրում «Ղանթեական առասպել» պոեմը: Հայրենիքի ճակատագիրը Զարենցի ստեղծագործության գլխավոր թեման է՝ «Մահվան տեսիլ» (1920), «Ես իմ անուշ Հայաստանի...» (1921) և այլ բանաստեղծություններ, «Գիրք ճանապարհի» ժողովածու, «Երկիր Նախիր» վեպ:

Անահիտ Շայրադեսյան

Նաու մի քիչ շովշպեցի Ես գիշերային
ուղեղով սրանք թռողեցի, մեկն էլ քոպի
արեցի, չորեց, ես էլ ալարեցի ու
որոշեցի Եսքանը հերիք ա,
տրամաբանություն զփտեմ ինչքան
կա, բայց արդեն կարգին պրիմիտիվ
եմ գրում
ու եղ նենց կայֆ ա
մի այլ ձևի
ու ընթացքից հիշեցի, որ էի չեմ
հասցրել թղթերու տամ հզմ
անդամության համար
ու
նաու ջան
երևի եղ իմ հետ ա
միշտ տեսն արամեսերում
բայց երբեք ոչ մեջտեղը: Ճ
սենց նամակ

Իին նոր

հուշերս իրար գիխի ա պետք բերել
շարել իրար մոտ ու նայել
անթթիթ

ուկս
մեկ-մեկ նենց բառեր եմ գտնում
դուրս գալիս եմ

հուշերս ցրիվ տալ
խառնել ամեն ինչ
ու բան չիիշել

բայց
չի լինի
ես չեմ մորանա նեղ բարալիկ
փողոցները
բարում
սեղանի մոտ հավաքված
մարմարաներին
ու անկյունում կույտված
կոստյումավոր մուսուլման
տղամարդկանց

ծխախոտի խեղդող օդն
ու
ինձ նայող ակնապիշ դեմքերը

ավելին
երանի երանի երանի
մի օր
էլի ենտեղ լինեմ

ուղղակի հիմա ռիսկի գնալ չեմ կարող
իդի եմ

Իիմա ինչ

ոչ հոգևած եմ,
ոչ չեմ,
ոչ սոված եմ,
ոչ չեմ,
ոչ տնից դրւու եմ ուզում գնալ,
ոչ չեմ, ոչ ծննդաբերում եմ,
ոչ չեմ, ոչ մենակ եմ,
ոչ չեմ, ոչ գրում եմ,
ոչ չեմ,
ոչ ցավ ունեմ,
ոչ չեմ, ոչ ուզում եմ ես գիշեր
ամեն ինչ ավարտվի,
ոչ չեմ,
ոչ ուզում եմ վաղվանից նոր
կյանք սկսվի,
ոչ չեմ

Տափակ բանաստեղծություն

Ես սահում եմ տորերի վրայով
դանդաղ

Մինչ կարդում եմ մի տառը մոռանում
եմ մյուսը
ու եղան համառորեն ոչ մի բառ չեմ
կարողանում կարդալ
միայն սահում եմ դանդաղ
տառերի
տողերի վրայով
դատարկ
դատարկ
սահում եմ
սահում եմ

տնից դրւու չեմ գալիս
արովյանը սառցի մեջ կորած ա
լարումից
որ հանկարծ չսահեմ
չընկնեմ
շարդուխուրդ չինեմ
չսահեմ չսահեմ չսահեմ

Խառը խշտիկ

կարևոր տեղ գնալուց առաջ պետք ա
գրել
ճիշտ եմ ասում
Եղ միջից հանում ա հոգի մոգի
բերանովս գալիս դուրս են թափվում
միջին օդը
մտքերս գլխիցս դուրս են թափվում
ու ես
միայն մատներիս ընթացքին են
հետևում
հետո սկսում եմ վերիշել

հա ճիշտ ա շատ ցուրտ եր
ու ես շատ մենակ էի
բայց ես երջանիկ էի շատ
քանի որ
Եղ են հազվադեպ օրերից եր
երբ տեսնում էի ինձ
երբ գզում էի
ինձ

բժիշկը հարց էր տալիս
ինչ ինտիր ունես
ունես թե չեմ
ես էլ
դուրայում հիյանալ էի ուզում ու չի
հիյացել ու մսածում էի վերջ են
մտածում էի վերջ եթե ինձ մոտ չի
ստացվում գնում եմ պատերազմի
դաշտ
պա-տե-րասաաաաաա էի ուզում

հիմա չեմ
այ մարդ
խաղաղությունից լավ բան կա իսի
աշխարհում
ու ինչի են պատերազմներն ենքան
շատ
ու ենքան շատ ազգեր

որ չես հասցնում հասկանալ

ով ով ա
ինչ կրոն
ինչ արյուն ու պատմություն ա
ու ինչի եմ ես ենքան ծանր տանում
երբ մարդկանց աչքերում
հարցականներ են կախվում
հայ են լսում

մի անգամ
չեմ մոռանա
դանիայում
դանիան շատ եմ կարոտել աչքին
մի մարդ փորձեց ինձ կապել
ու տենց հա լինում ա

հետո
ասեց ես պատմության զփտեմ ինչ եմ
հետո
ասեց
հայերը մուսուլման են չեմ
ասեց հա առաջին մուսուլմաններն
աշխարհում հայերն են

հետո էի ծանրացած
Եղ սաղ մեր պատմության գիար
զիրիները էի լցվեցին աչքերս
որ ես համառորեն փորձում էի գլուխս
թափ տալով դրանք դատարկել
գաղթողին բաժակի մեջ
ու մեկընդիշտ հարցերս լուծել
պատմությանս հետ

կարևոր տեղ գնալուց առաջ պետք ա
գրել տղաս
ես թեզ պիտի հիվանդանոցից տուն
բերեմ

Եսօր թե վաղը եղ եական չի
ցավերս կսկսեն
ինչ էլ անեմ դրանցից չեմ ազատվի
մինչև ներսից երկար երկար ճամփով,
ու մի կես մետր էլ չկա
դուրս գաս լույս աշխարհ

Նշանդրեք

շոշանը մեծ
մեջտեղն առած պարկապուկ
նվագող շահելին
գոռում ա
բարձր գոռում ա ու թռչկոտում
շատ բարձր ա գոռում

նշանի մատանիները կարմիր թելով
կապված են իրար

վկան
որ հարսի մեծ եղբայրն ա
մկատով կտրում ա
նվերները բերում լցնում են սեղանին
ոչ մի սեղան առատ ուտելիքների
ոչ մի չարչարանք կանանց
ոչ մի ուտել իսել թափել լվալ

ծախսը
հարսի ուսկեղենս ա
հարսի շորերը
հարսի ժամացուցը
հարսի ծաղիկը
հարսի մազերը
մեկ էլ վերջում մարդկանց բաժանած
երկու թիվվածքարյիթն ու
փոքր հյուկերը

շոշանը գնալով մեծանում-փոքրանում ա
հարսին առնում մեջը
փեսային առնում մեջը
համշենցիներին առնում մեջը

պարկապուկը կենտրոնում պարում ա
հո չի պարում

Երիտասարդական Ընչառությամբ

*Հայցագրույց հաղափական գործիչ, հաղափակելի,
լեզվաբան, բարգմանիչ, խմբագիր,
հրապարակախոս, բանասիրական
գիտությունների թեկնածու, ՀՀ ԱԺ պատգամավոր
ԼԵԼԻԹ ԳԱԼՅԱՅՆԻ հետ:*

Տան սենյակներում
սարդը սարդոստայն է հյուսել,
փակ դրների ետևում
նիրիում է մանկությունն,
տատիս երազը մնաց անկատար,
այդպես էլ հարս չքերեցի տուն:
Նստած ծխում եմ,
օտար է փողոցը,
արևը,
օդը,
ջուրը,
մարդիկ,
տունը...
Փարիսեցիներից փրկելու համար
հայրենիքս գրկել
քափառում եմ օտար ափերում,
որ երկուս էլ չենք հարմարվում...

Կրակում են

Վառարանի դրնակի կլոր աճցերից
երևում է ճարճատող կրակը,
պատուհաններին բառած՝
ձմռան իրկունք...
Եղայրս փայտ է զցում վառարանի մեջ,
հայր՝ լցնում դատարկ պարկուները,
քոյրս կտրում է հացը,
մայրս խառնում՝ որի միտք,
(սպանված նապաստակը է գ էր՝ մայր):
Ուտում ենք,
քիչ հետո կզա գիշերը,
երկարապէ աղվանը
գողեգոր կմուռն ահավանցին,
սոված զայլը պտույտ կգործի
ոչխարագոմի շուրջը,
մի քանի շուն կիաշեն,
նրանց քանի տեղ չընելով
կընենք բոլորս...

Կարբնանան որսորդները,
կլրակեն,
անխնա՝,
դիպու կը,
և մոլորակի ինչ-որ անկյունում
էլի կմկնեն մեր երայրները,
խոցված, արյունուտ...

*****
Մի օր էլ կրացեմ դրուք
ու... Զյուն...
Սառնություն կփշի ու բուք,
ներս կմտնեմ,
տաք օտերին ոչինչ չարածս
բողարկելու համար
կրողորեմ ցրտից
բոլոր ոչինչ չանողների պես
ես էլ հեռանալ կուզեն
մոտվի ավելի լավ ու քարեկեցիկ
ապրելու համար:
Կուլ կտամ ծխախտի ծուխը,
մայրս սեղանին կրմի սուրճի բաժակը,
ամեն օրվա պես «քարի լույս» կասի,
մորս աչքերում Աստծուն տեսնելու համար
երեք չեմ փնտրել հրան,
ամեն օր տեսնում եմ սակայն:
Հետո ներս կմտնի հայրս,
վառարանը կվատի
ձմռան սառնությունը կհեռանան մեր
տանից:
Կմարեմ ծխախտս,
փոքրիկ սենյակում,
փայտեն ծածկի տակ,
կտեսնեմ հայրենին նաև,
ու սուրճի վերջին կումը ըմպելուց առաջ
կիասկանամ որ գնալու տեղ չունեմ...

*****
Թափանցիկությունն ստուգելու համար
քեզ համբույր եմ ուղարկում
շվոյ արագիի հետ,

փիլխոփայության հետ ու իրենց իրավունքին տեր կանգնել գիտեն:

Ու երեսն, ամենաանելամենի իրավիճակներում, երբ թվում է մնխրագոյն վարագույր է իշել հորիզոննիս, կարդում եմ մեր երեխներին. չէ, ես ինչ ջղով, ես ինչ պինդ, ոսքերը հողին համոզված դրած երիտասարդույթուն ունենք, և դա ինձ հուսադրում է, հուսադրում է նրանց ներկայությունն ու երիտասարդույթական շնչառությունն: Ինձ նոյնքան հիացնում է ժամանակակից պրեզին, ուր տեսնում եմ, թե ինչպես են կարծրադրախակեր փշրում. մեզ միշտ պուզին հատկապես արական դիմագծով է պատկերվել, բայց տեսնում եմ, որ, նոյն պնդությամբ գրող աղջիկներ կան, պիտի անոնեներ տաճ՝ Համբիկ Սիմոնյան, Աննա Դավթյան, Նարինե Ավետյան, Տարե Խուրշույյան, էլի ուրիշներ: Լավ են գրում, հետաքրիքը ու համոզում, ամենակարևորը՝ ազատ: Չեմ կասկածում, որ նրանց հետազիջը վավերական է լինելու մեր գրականության մեջ:

Իսաղաղության քո գիրքը:

- Ամեն տարի աշնանը ժամանակ եմ գտնում կարդալու Հրանտ Մարկոսյանի «Գոմեշը»: Մի թիզ որ մեծացա, հասկացա, որ պուզին է խաղաղության բալասան է, հասկացա, որ պուզին աղոքըն է: Առհասարակ, լավ գրականությունն է աղոքը: Նարեկացին աղոքը է, պուզին, փիլխոփայությունն է, կենսակե՞րպ, կրի՞վ:

Քո գրող դառնալու երազանքի շորջ...

- Ես կարծում եմ գրականությունը համաշխարհային իմաստության ու փորձառության բուրմն է, բյութեղացած խտանյութը: Համաշխարհային բաղա-

րակրության ոչ մի տարր այնքան չի ներծծել իր մեջ, որքան գրականությունը: Գրականությունը քո կոփների, պայպարների, քո տեսլականի, քո չեղածի, քո ծագությունի, քո հորիզոնի, իրական կյանքում չտեսած գոյնի, անհուն հնարավորին սահմանումն է:

Վերջերս սկսել եմ հայրեններ գրել: Հետո հասկացա՝ տողը ապրում բանաձևն է. նստավծքը, աշխարիք հետ գրույցը, հավատը, սերս: Պուզին իմ ներսում թիզ է, սակայն բանաստեղծական տողի խորությունն ուրիշ հմայք ունի, զավակ ունենալու հմայքն ունի՝ այն որ դու ես որ դու չես: Որ մեծանամ՝ գրող եմ դառնալու...))

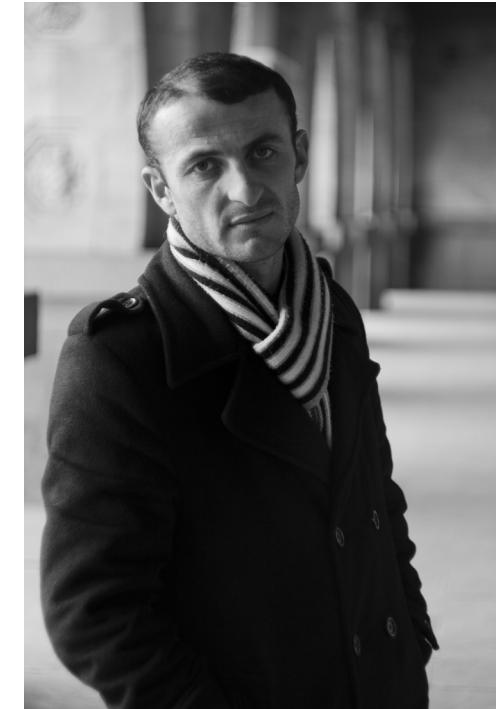
Ինչի՞ն ես հավատում:

- Միրուն և հավատալուն: Եվ երկուսն էլ հասուցվում են: Ինչպես բառը, որ անտեսների է, բայց գոյություն է, զորավոր է ու ապրող, նոյնքան էլ սերը: Սերը սկիզբն է, սերը Աստված է, լոյս է, անդորրը, նոյնքան էլ հավատը: Անհավատությունը ժանգու է, դառը:

Իսկ երիտասարդ գրողներին կասես...

- Ամենամեծ արժեքը ազատությունն է: Վերջերս ցավով մի նախադասություն ասացի՝ անկախության 20 տարիներին այսքան ստրուկ ու մանկուրու ո՞նց բուժեցինը, ինչպես ծնվեցին նրանք: Ամենամեծ արժեքը անկախ մնան է, ներքին ազատությունն է կարող ես ամենակերպն մուտքմանական երկրում լինել ազատ, և հայտարարված ժողովրդավարության և ազատության երկրություն ուրիշն ուրիշ կարուկությունն է, դառնակել էլ կարուկությունը:

Գրետեր

ՈԱԶՄԻԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

որն իջնում է լուսներից
և մառախուղ դառնում:
Օրեցօր պակասում է
մեզ «Բարի լույս» ասողների թիվը,
հաց վաստակելու հույսը հեռվում է,
որի ետևից զնում են անվերադարձ երեսն...
Ես վախենում եմ,
որ մի օր էլ
զյուղի ներ ու քարքարու
ճանապարհներին
երկար կիմատեմ,
ոչ ոքի չեմ գտնի սակայն
«Բարի լույս» ասելու համար...

քանի աշխարհն ու ես նման ենք իրեր,
իմ ներսում էլ սառնություն կա աշնան:
Պատուհաններին բափվող անձրևը
նման է արցունիքի,
նա դանդաղ ծորում է ապակիներն ի վար,
այս երեկոյի պես, երբ հեռացար,
ծովվեցիր մթության ու կորչեցիր
տեսադաշտից:

Բարձրակրունկ կոշիկներին ծայնը
դեռ լսելի է,
քայլում ես հեռո՛ւ, հեռո՛ւ,
ճամփաղ անվերջ է, քայլեր՝ անկանգ:
Ծխախտի վերջին ծովսր կուլ
տալոց հետո
պառկում եմ, անջատում լույսը...
Գիշեր է, փակում եմ աշքերս,
ընում ես և դու,
մեր երազներում գուցե բափառնը,
զժի պես ճախենք,
գիշերը անվերջ չէ սակայն...
Առավտայն կարբնանանը,
և ես, և դու,
երկար կփնտրենք, չենք գտնի ոչինչ,
սենյակում բափառող լուրջունը
անվերջ կրվա,
քամին կապուի ծառերից վերջին տերևները,
կխալադիկներ այն մենությամբ,
որը սպառվում է կերպս մեջ,
ու հեռանում անվերադարձ երեսն...

ԱՐՏԱԳԱՂԹԵՑ ԻՄ ՊԱՏՈՒԽԵՆԻՑ

Գնում են,
մեր տունը շրջապատող տներից
մնում են փակ դրներ միայն,
լեռների մեջ ծվարած զյուղը
յուրաքանչյուր հեռացողի հետ
լայն է,
ու լուրջունը բաքցնում
իր շիրովիսի ծխում

Լոյս է տեսնում երկու ամիս մեկ անգամ:
Նյութերն ընդունվում են ներմանագիր, չեն գրախոսվում և չեն
վերաբերվում:
Արտաղության դեղուում հղումը «ԳՐԵԹԵՐԹ»-ին ուարտադիր է: